

Målbildsanalys Vätterns tillflöden - Allmän del

Regional NAP-samverkan i
prövningsgrupperna 67_5 Vättern
södra, 67_9 Vättern norra

Innehåll

INLEDNING	4
Analys av miljöanpassningar och dess effekter för provningsgruppen Vättern norra och Vättern södra	4
Provningsgrupperna	4
Läsanvisning	5
Analysfasens steg.....	5
Aktuell tidsplan	5
MÅLBILDSANALYS	6
Syftet med målbildsanalysen.....	6
Behov av miljöanpassningar utifrån miljökvalitetsnormerna och bevarandemål inom Natura 2000	7
Översyn av MKN och ekologisk status	7
Målarternas behov	7
Arbetet med målbildsanalyserna	8
BILAGOR	8
Bilaga 1. Målarter, behov och exempel på åtgärder	8

Inledning

Analys av miljöanpassningar och dess effekter för prövningsgruppen Vättern norra och Vättern södra

Nulägesbeskrivningen¹ är färdigställd och kommer ligga till grund för analysfasen. Länsstyrelsen bedömer i analysfasen vilka behov av miljöanpassningar som finns i respektive delområde och hur dessa påverkar vattenkraften samt allmänna intressen.

Vattenkraft är en fossilfri energikälla som är viktig för att nå målet om ett förnybart elenergisystem. I analysfasen beaktas den påverkan som de möjliga miljöanpassningsåtgärderna har på vattenkraften. Länsstyrelsens fokus är att identifiera möjliga miljöanpassningar för NAP-anläggningar, där både största möjliga nytta för vattenmiljön och nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel beaktas så långt möjligt.

Länsstyrelsen har bjudit in verksamhetsutövare, kommuner, myndigheter och intresseorganisationer att ge sin syn på Länsstyrelsens analys av åtgärdsbehov inom ramen för målbildarbetet.

Dokumentet har uppdaterats efter genomförd dialogomgång där inkomna synpunkter i samverkan redovisas på Länsstyrelsen i Jönköpings läns hemsida ².

Prövningsgrupperna

Prövningsgrupperna Vättern norra och Vättern södra omfattar totalt 18 delområden³ som utgörs av vattendrag med anläggningar som ingår i den nationella planen, se övergripande karta på Länsstyrelsen hemsida ⁴. Samtliga NAP-anläggningar, 29 stycken, ska inge sin ansökan till domstol senast 1 februari 2027.

¹ [Nulägesbeskrivning inom NAP Vättern | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/jonkopings/om-lansstyrelsen/planering-och-utveckling/nulagesbeskrivning-inom-nap-vattern)

² [Analysfas Vättern | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/jonkopings/om-lansstyrelsen/planering-och-utveckling/analysfas-vattern)

³ [Nulägesbeskrivning inom NAP Vättern | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/jonkopings/om-lansstyrelsen/planering-och-utveckling/nulagesbeskrivning-inom-nap-vattern)

⁴ https://www.lansstyrelsen.se/download/18.e1a064b184b9169c1e47f22/1670597916058/Karta_webben.pdf

Läsanvisning

Detta dokument utgör en allmän beskrivning av den målbildsanalys som genomförts för respektive delområde i det första steget i analysfasen.

Analysfasens steg

Analysfasen består av tre steg:

Steg 1: målbildsanalys för respektive delområde

Steg 2: konsekvensanalys för allmänna intressen

Steg 3: redovisning av samverkansmöten med verksamhetsutövare och konsekvensanalys för NAP-anläggningarna

Under arbetet med analysfasen har arbetet även påbörjats inom ramen för förslagsfasen, vilket är det sista steget i samverkansprocessen. I förslagsfasen kommer prioriterade miljöåtgärder redovisas samt vilka konsekvenser som dessa har på elnyttor och allmänna intressen.

Steg 2 och 3 i analysfasen, samt förslagsfasen redovisas i ett kommande separat dokument efter målbildsanalysen.

Redovisningen av den nu aktuella målbildsanalysen, som är steg 1 i analysfasen, är indelad i två dokument:

- A. Allmän beskrivning av målbildsanalysen (föreliggande dokument)
- B. Delområdesspecifika målbildsanalyser (18 delområden).

I denna allmänna beskrivning framgår syftet med målbildsanalysen. I de delområdesspecifika dokumenten finns resultatet av målbildsanalyserna.

Aktuell tidsplan

Målbildsanalysen har skickats ut på dialog till berörda verksamhetsutövare, myndigheter, kommuner, samt intresseorganisationer med flera under våren 2024. Inkomna synpunkter har därefter diarieförts. Synpunkterna och hur Länsstyrelsen tillhörande hanterat dessa finns redovisade på Länsstyrelsen i Jönköpings läns hemsida ⁵.

En tidsplan som beskriver de olika arbetsmomenten inom samverkansprocessen finns på Länsstyrelsen i Jönköpings läns hemsida ⁶.

⁵ [Analysfas Vättern | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/jonkopings/analysfas-vattern/)

⁶ [Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraftverk | Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/jonkopings/nationell-plan-for-moderna-miljovillkor-for-vattenkraftverk/)

Målbildsanalys

Syftet med målbildsanalysen

Målbildsanalysen innebär att analysera vattensystemets behov av miljöförbättringar och vilka möjliga miljöanpassningsåtgärder som finns. Syftet med målbildsanalysen är att för respektive delområde identifiera åtgärdsbehov kopplat till vattenmiljön. Målbildsanalysen har utförts med utgångspunkt från miljökvalitetsnormerna, områdesskydd kopplat till Natura 2000 och målarterna för respektive delområde.

Att ha en väldefinierad målbild är av stor vikt när åtgärder ska föreslås. Olika typer av åtgärder har olika effekter på biologiska och hydrologiska parametrar. Målbildens funktion är att konkretisera vilka effekter på vattenmiljön som de föreslagna miljöanpassningsåtgärderna ska uppnå.

Vattenkraften har en viktig funktion i Sverige som förnyelsebar energikälla. Miljöanpassningarnas påverkan på vattenkraften utreds under analysfasen. Om **enskilda verksamhetsutövare har inkommit** med mer konkreta konsekvenser för hur elproduktionen påverkas så **redovisas även detta**.

Samverkansprocessen ska landa i konkreta förslag på åtgärder som innebär att prioriterade miljöanpassningar beskrivs per anläggning. Att ta fram förslag på prioriterade miljöanpassningar per anläggning är ett separat steg i samverkan – förslagsfasen – som följer efter analysfasen. Även de dokument som tas fram i förslagsfasen kommer komma ut på dialog.

I arbetet med att ta fram mål och behov av miljöanpassningar i vattensystemen har Länsstyrelsen utgått från bland annat följande underlag:

- Nulägesbeskrivningen för aktuellt delområde.
- Behov av åtgärder som anges i Vatteninformationssystem Sverige (VISS)⁷.
- Bevarandeplaner för berörda Natura 2000-områden, exempelvis den för Vättern⁸.
- I aktuella fall, smoltproduktionsmodell för Vätterns tillflöden (bilaga 3 till nulägesbeskrivningen).

⁷ [Välkommen till VISS \(lansstyrelsen.se\)](http://lansstyrelsen.se)

⁸ [Rapport 129: Bevarandeplan Natura 2000 Vättern - Vättern \(vattnet.org\)](http://vattnet.org)

Behov av miljöanpassningar utifrån miljö kvalitetsnormerna och bevarandemål inom Natura 2000

De olika delområdena har olika behov kopplade till statusklassningen. Flertalet delområden påverkas antingen direkt eller indirekt av bevarandeplanen för Vätterns Natura 2000-områden. Vissa delområden påverkas också av andra bevarandeplaner för Natura 2000-områden.

Både möjlighet att nå god ekologisk status och värdena i Natura 2000-områdena påverkas i många fall negativt av vattenkraftens påverkan. Målbildsanalyserna för respektive delområde ger underlag för vilka miljöanpassningar för vattenkraft som behövs för att uppnå miljö kvalitetsnormerna (MKN) och gynnsam bevarandestatus (GYBS) i berörda vattenförekomster.

Översyn av MKN och ekologisk status

Under 2023 och 2024 pågår en översyn av miljö kvalitetsnormer i de vattenförekomster som är påverkade av vattenkraft i Vätterns provningsgrupper. Arbetet löper delvis parallellt med samverksprocessen i NAP. Sammanställning av data från de analyser som görs inom ramen för samverkan kommer, när det är relevant, tas med i översynen av status och MKN.

Synpunkter på miljö kvalitetsnormerna får varje enskild aktör lämna under det samråd som vattenmyndigheterna genomför.

Målarternas behov

Målarter är en viktig del i målbildsanalysen och för att identifiera relevanta mål behövs kunskap om dessa. I bilaga 1 till detta dokument beskrivs behov och utmaningar kopplade till vattenkraft för arter som kan utgöra målarter i något delområde. Exempel är negativ påverkan orsakad av indämning, stora flödesfluktuationer och begränsningar i konnektivitet. Dessutom påverkas flertalet målarter av mer indirekta effekter av vattenkraften, såsom förändrade temperaturförhållanden, förändrad sedimenttransport och morfologisk påverkan av vattendraget.

De föreslagna miljöanpassningsåtgärderna som redovisas i de områdesspecifika delarna av målbildsanalysen är inriktade på att lindra effekten av nämnda påverkansfaktorer och därigenom nå uppsatta mål.

Arbetet med målbildanalyserna

Arbetet med att ta fram målbildanalyserna har skett gemensamt mellan de fyra länsstyrelserna runt Vättern. Målbildanalyserna för respektive delområde redovisas i separata dokument och finns tillgängliga på Länsstyrelsen i Jönköpings läns hemsida ⁹. I dessa behandlas det enskilda delområdets förutsättningar med tillhörande målbildsanalys.

Bilagor

Bilaga 1. Målarter, behov och exempel på åtgärder

⁹ ([Nationell plan för moderna miljövillkor för vattenkraftverk](#) | [Länsstyrelsen Jönköping \(lansstyrelsen.se\)](#))

Länsstyrelserna

www.lansstyrelsen.se